

Implementacija ravnopravnosti spolova u partnerstvu Evropske unije sa zemljama u razvoju

Almasa Zubović

Ministarstvo stambene politike Kantona Sarajevo

Sažetak

Ravnopravnost spolova od suštinske je važnosti za razvoj uopće, a veza između spola i siromaštva učinila je značaj integriranja spolnog aspekta u razvojnu saradnju važnijom nego ikada ranije. Postoje tri osnovna razloga za implementaciju ravnopravnosti spolova u razvojnu saradnju Evropske unije:

- neproporcionalnu većinu siromašnih u svijetu čine žene koje, u pojedinim slučajevima, nemaju ne samo pristup važnim ekonomskim i socijalnim resursima, već im se uskraćuju i njihova ljudska prava kao pojedinca;
- investicije u poboljšanje položaja žena (osiguravanje obrazovanja, poboljšanje zdravlja i osiguravanje njihovih prava na zemljište i rad) rezultiraju većim nivoom produktivnosti i manjim nivoom smrtnosti dojenčadi i žena, nesigurnosti hrane i siromaštva;
- Evropska unija ima dugoročni angažman da promovira ravnopravnost spolova, odigrajući aktivnu ulogu na međunarodnim konferencijama na zagovaranju ženskih prava, recimo na Četvrtoj konferenciji o ženama u Pekingu 1995. godine.

Sada je vrijeme da se odrede prioriteti pozitivnih akcija i integrira ravnopravnost spolova u svaki nivo razvojne saradnje.

Evropska unija ima čitav niz politika, uputstava i deklaracija koje eksplicitno pozivaju na uključivanje ravnopravnosti spolova u razvojnu saradnju, što se naročito primjećuje u sporazumima o partnerstvu Evropske unije sa zemljama u razvoju. Ravnopravnost spolova odvija se oko triju osnovnih osa:

1) Analiza i uključivanje ravnopravnosti spolova unutar prioriternih oblasti koje je identificirala razvojna politika Evropske unije: podržavanje makroekonomske politike i strategije za smanjenje siromaštva i programa socijalnog razvoja u zdravstvu i obrazovanju, sigurna hrana i održivi ruralni razvoj, transport, izgradnja institucionalnih kapaciteta, dobro upravljanje i vladavina prava, trgovina i razvoj i regionalna integracija i saradnja.

Ravnopravnost spolova tema je koja se tiče svih ovih šest oblasti.

2) Jačanje integriranja ravnopravnosti spolova zemalja regiona. Glavna odgovornost za jačanje ravnopravnosti spolova na nacionalnim je vladama i Komisija Evropske unije trebalo bi odigrati ključnu ulogu u podržavanju prioriteta i inicijativa vlada i civilnog društva partnerskih zemalja u njihovim naporima da ravnopravnost spolova bude integrirana. Daju se prijedlozi da se integrira ravnopravnost spolova u tekuću politiku dijaloga Evropske unije s vladom i civilnim društvom, a države članice i partnerske zemlje podstiču se da grade partnerstva i olakšaju razmjenu informacija i udruživanje resursa s drugim međunarodnim partnerima i organizacijama.

3) Izgradnja ravnopravnosti spolova, što će, kao inkrementalni proces, naglasiti kapacitet Evropske unije da djelotvorno integrira ravnopravnost spolova:

identificira se niz metoda koje mogu olakšati ovaj proces, kao što je pružanje rodno senzitivne obuke za sve osoblje sjedišta i delegacija zemalja u razvoju;

snažna povećanost Evropske unije, zemalja u razvoju, država članica i drugih donatora pokazat će da se može postići veća ravnopravnost spolova uz sistematski i dosljedan pristup integriranja ravnopravnosti spolova.

Ključne riječi: ravnopravnost spolova, Evropska unija, zemlje u razvoju, položaj žene

1. Uvod

Osnovni cilj razvojne politike Evropske unije jeste da se podstakne održivi razvoj koji je osmišljen kako bi eliminirao siromaštvo u zemljama u razvoju. Integriranje ravnopravnosti spolova predstavlja suštinski dio tog procesa. Akcije na tom planu teže da postignu sistematsku integraciju situacija, prioriteta i potrebama žena i muškaraca u sve politike i mjere, uzimajući u obzir efekte koje te politike i mjere imaju na položaj obaju spolova.

Podaci o ravnopravnosti spolova u zemljama u razvoju još uvijek izazivaju veliku zabrinutost. Uprkos raznim mjerama koje se preduzimaju na globalnom, regionalnom i nacionalnom nivou, postoji hitna potreba da se ispravi rodna neravnoteža, koja i dalje postoji u zemljama u razvoju. Jednakost između žena i muškaraca trebalo bi djelotvornije i efikasnije promovirati. Iako je Evropska unija postigla izvjestan napredak u razvoju i poštovanju principa politike ravnopravnosti spolova u razvojnoj saradnji, najbolje prakse i naučene lekcije trebale bi pretočiti u konkretnije osnažene akcije kako bi bio osiguran povećan nivo uspjeha. Evropska unija, kao i mnogi donatori, suočava se s tzv. „isparavanjem ravnopravnosti spolova“, čime se dobre namjere politike ne provode u potpunosti u praksi. Postoji jasna potreba da Evropska unija odredi prioritete pozitivnih akcija i integrira ravnopravnost spolova pitanja u svaki nivo razvojne saradnje.

Ovo identificira tri osnovne oblasti djelovanja kako bi bilo osigurano integriranje ravnopravnosti spolova u sve inicijative razvojne saradnje Evropske unije.

2. Ravnopravnost spolova u zemljama u razvoju

Neravnopravnost spolova u zemljama u razvoju i siromaštvo jasno su povezani, ali te veze izuzetno su složene. Izvještaj o ljudskom razvoju iz 2012. godine procjenjuje da od 1,5 milijarde ljudi koji žive u siromaštvu, 70% čine žene. Ovaj neproporcionalan udio siromašnih ljudi svijeta suočava se s nejednakim pristupom političkom glasu i resursima razvoja.

Dokazi pokazuju korelaciju između neravnopravnosti spolova i općeg nivoa ljudskog siromaštva širom svijeta. One zemlje u kojima postoji nizak nivo ravnopravnosti spolova, kao što su Siera Leone, Niger, Burkina Faso ili Mali, također zauzimaju jedno od najnižih mjesta na ljestvici indeksa ljudskog siromaštva. S druge strane, zemlje s visokim

stepenom ravnopravnosti spolova, na primjer Kostarika, Singapur, Trinidad i Tobago, pokazuju relativno niže stepene siromaštva. Zemlje u razvoju s rodno senzitivnim politikama i praksama pokazuju bolje rezultate u oblastima zdravlja, stope pismenosti, ekonomske proizvodnje i procesa odlučivanja na osnovu konsenzusa. U ovom domenu postoji visok nivo neostvarenih potencijala. Studija UNICEF-a iz 1998. godine fokusira se na deset zemalja u razvoju „s visokim postignućima“, koje imaju izuzetno visoke stope pismenosti i obrazovanja.“ Naprimjer, Šri Lanka i država Kerala u Indiji imaju impresivne nivoe upisa u osnovne i srednje škole, što je iznenađujuće jer Južna Azija ima niske stope obrazovnih nivoa, pogotovo za žene. Važna karakteristika ovih zemalja „s visokim postignućima“ jeste i relativan stepen autonomije žena i visok nivo ravnopravnosti spolova. Obrazovanje za sve: Lekcije za javne politike naučene iz zemalja s visokim postignućima.“¹ Kenija je primjer da tamo gdje je ženama dat isti nivo obrazovanja i jednak pristup poljoprivrednim inputima kao i muškarcima, da se njihov prinos povećao za čak 22%. Podsaharske afričke zemlje, koje nisu osigurale pristup obrazovanju za djevojčice, imaju smanjenje ekonomskog rasta za 0,7% svake godine u posljednjih 30 godina.

U nekim evropskim zemljama s većim životnim standardima i većim ulaganjem u socijalni razvoj zagovornici ravnopravnosti spolova mogu se fokusirati na druga kompleksa pitanja koja izazivaju zabrinutost (politička zastupljenost, institucionalno integriranje rodni aspekata, uvođenje kvota). Međutim, u zemljama u razvoju ekstremno siromaštvo znači da je pažnja ostala usmjerena na osnovna pitanja osiguravanja jednakog pristupa i kontrole osnovnih resursa i prava. Postoji hitna potreba da se obrati pažnja na pitanja ravnopravnosti spolova u zemljama u razvoju i isprave neke od najgorih neravnoteža.

3. Specifična uloga Evropske unije u integriranju ravnopravnosti spolova

Evropska unija jedna je od većih aktera u međunarodnoj saradnji i pomoći u razvoju. Ukupno, ona i države članice osiguravaju nekih 55% ukupne Međunarodne zvanične pomoći za razvoj (ODA) i više od dvije trećine bespovratne pomoći. Postotak evropske pomoći kojom

¹ S. Mehrotra, UNICEF: Radni dokument EPP EVL-98-05, UNICEF, 1998.

upravlja Evropska komisija i Evropska investiciona banka (EIB) postepeno se povećao sa 7% prije trideset godina i 17% 2000. godine. Evropska unija ima političku i finansijsku odgovornost za više od 10% ukupne Međunarodne zvanične pomoći za razvoj širom svijeta.

Postoje dva osnovna sinergetska pristupa u integriranju spornih aspekata u razvojnu saradnju:

- Podržavanje posebnih projekata ili programa koji imaju cilj direktno unapređenje položaja žena (u obrazovanju, generiranju prihoda, političkoj moći, zakonskim pravima, itd.). Ova metoda i dalje je korisna u rješavanju postojećih nejednakosti i demonstriranju potencijala žena, ispravljajući na taj način diskriminatorne prakse i stereotipe.

- Integriranjem ravnopravnosti spolova u politike razvojne saradnje putem pregovora s partnerima u svim fazama trajanja ciklusa projekta ili programa: priprema, implementacija, monitoring i procjena.

3.1. Globalni i regionalni okvir politike

Važni ciljevi koji se odnose na poboljšanje ravnopravnosti spolova dogovoreni su na: Međunarodnoj konferenciji o stanovništvu i razvoju (ICPD) 1994. god.; Svjetskom samitu za društveni razvoj (WSSD) 1995. god. i Svjetskoj konferenciji o ženama (FWCW) u Pekingu 1995. god. Konferencija u Pekingu predstavljala je suštinski zaokret u javnom diskursu od žena u razvoju ka rodu i razvoju. Principi uspostavljeni Platformom za akciju i Pekinška deklaracija pomjeraju se od rješavanja ženskih pitanja u izolaciji ka kompleksnijem diskursu u kojem su uključeni žene i muškarci, što je potvrđeno na Generalnoj skupštini UN-a o ženama 2000. god.

3.2. Politike, mjere i aktivnosti Evropske unije

Amsterdamski ugovor eksplicitno uključuje jednakost između žena i muškaraca u ciljeve Evropske unije. Povelja osnovnih prava Evropske unije postavlja principe ravnopravnosti spolova u svim oblastima. Evropska unija dogovorila je širi okvir politike u ključnim dokumentima i to: Saopćenje Vijeću i Evropskom parlamentu o integriranju rodnih pitanja u razvojnu saradnju, COM (95); Rezolucija Vijeća od 1995. god. o integriranju rodnih pitanja u razvojnu saradnju i NO 2836/98. Okvirna strategija Zajednice o rodnoj ravnopravnosti (2001–2005) pruža okvir za akciju, unutar koje će sve aktivnosti zajednice doprinijeti postizanju

cilja eliminiranja nejednakosti i promoviranja jednakosti između žena i muškaraca.

3.2.1. Integriranje ravnopravnosti spolova u razvojnu saradnju Evropske unije

Integriranje ravnopravnosti spolova sada predstavlja vodeći princip politike razvojne saradnje Evropske unije, koja traži da se ravnopravnost spolova posmatra kao pitanje koje se mora integrirati u planiranje svih razvojnih inicijativa. Osnovni propisi i sporazumi koji reguliraju razvojnu saradnju (MEDA regulativa 2000, ALA regulativa 1992, Sporazum o partnerstvu, Kotonu 2000) uključuju integriranje rodnog aspekta. Član 31. Kotonu Sporazuma eksplicitno poziva na integriranje rodnog pristupa „na svim nivoima razvojne saradnje, makroekonomskih politika, strategija i operacija“. Već se otpočelo sa „sektorskim integriranjem rodnog aspekta“. Naprimjer, u oblasti obrazovanja ciljevi za narednu godinu uključuju rad na rodnom balansu u građanskom obrazovanju i iskorjenjivanje tradicionalne rodne diskriminacije u obrazovanju. COM (2000) 212 final – 26. 04. 2000.

Ured za humanitarnu pomoć Evropske komisije (ECHO), u svojim tekućim akcijama nastavit će se fokusirati na zagovaranje i podizanje svijesti u vezi s rodno-povezanim kršenjem ljudskih prava u situacijama oružanih sukoba i podržati ciljanu humanitarnu pomoć koja je usmjerena na posebne potrebe žena. Inicijativa o siromaštvu i životnoj sredini, pokrenuta 1998. god. u saradnji sa UNDP-em, uključuje i rod kao prožimajuću temu, zasnovanu na tome da će osiguravanje prava na zemljište i svojinu za žene neizbježno imati pozitivne posljedice za zaštitu životne sredine. To su vrijedna institucionalna postignuća do danas u integriranju rodnih aspekata u razvojnu saradnju. Jedno od njih dobro je osmišljena strategija za implementaciju. Drugo se odnosi na dobar početak integracije rodnih pitanja u ukupne politike i procedure, kao što su upravljanje tokom trajanja projekta i obuka u pilot-zemljama i sektorima, kao i u projektima i programima.

Ekspertna grupa za rod država članica Evropske unije djeluje s konkretnim ciljem razmatranja razvojne politike Evropske unije u odnosu na rodna pitanja. Grupu sačinjavaju zvaničnici Evropske komisije i predstavnici vlada država članica i sastaje se na godišnjem nivou. Jedna od fokusnih oblasti Grupe odnosi se na razvoj i korištenje indikatora uspjeha.

Zajednica se trenutno fokusira na šest oblasti reproduktivnog zdravlja, od kojih se jedna odnosi na nasilje zasnovano na rodu i seksualno zlostavljanje.

Ostale oblasti pokrivaju: pristup uslugama planiranja porodice, trudnoću i porođaj, seksualno i reproduktivno zdravlje mladih ljudi, ograničavanje utjecaja HIV-a / AIDS-a i STD-a i izgradnju partnerstva s civilnim društvom.

U smislu integriranja rodni aspekata, Evropska komisija ima samo jedan poseban instrument s katalizatorskom funkcijom, i to budžetska linija B7-6220: „Integriranje rodni pitanja u razvojnu saradnju“ kojom se osigurava tehnička podrška za veće uključivanje rodni pitanja u razvojnu saradnju Evropske unije. Od 1998. godine potrošeno je 10,2 miliona eura iz ove budžetske linije.

4. Oblasti i akcije za promjenu

4.1. Okvir i ciljevi

Da bi integriranje rodni aspekata postalo u potpunosti institucionalizirano u razvojnoj saradnji Evropske unije, potrebno je slijediti sljedeća tri cilja:

1. analiziranje i integriranje roda u šest prioriternih oblasti aktivnosti razvojne saradnje Evropske unije;
2. integriranje rodni aspekta u projekte i programe koji se osmišljavaju na nivou država ili regiona;
3. izgradnja internog rodni kapaciteta Evropske unije.

Definirani ciljevi vrlo su specifični i naslanjaju se na široke okvire politike, gdje su osnovni principi jasno definirani i dogovoreni. Pogotovo se cilj povezan s unutrašnjom izgradnjom kapaciteta može posmatrati kao kanal ili kao metoda prije nego kao odvojeni cilj. Međutim, kako se pokazalo u prethodnom iskustvu, nijedan od širih elemenata politike ne može se u potpunosti pretočiti u dobru praksu bez osnaženih unutrašnjih kapaciteta. Stoga Evropska komisija zauzima stanovište da se koncentrira na jasne ciljeve za izgradnju sopstvenih institucionalnih kapaciteta.

4.1.1. Analiziranje i integriranje roda u šest prioriternih oblasti

Politika razvoja Evropske unije identifikira šest prioriternih oblasti na koje će se koncentrirati aktivnosti razvojne saradnje. Različite oblasti naglašene su u daljem tekstu. Njihov redoslijed odražava prioritete u smislu integriranja rodnog aspekta. U svakoj oblasti bit će predstavljena opća perspektiva integriranja rodnog aspekta. To će biti praćeno s pet konkretnih akcija koje bi trebalo preduzeti za svih šest oblasti.

- Podržavanje makroekonomskih politika, strategija za smanjenje siromaštva i socijalnih sektorskih programa za zdravstvo i obrazovanje

Postoji jasna i čvrsta veza između ekonomskog rasta i investiranja u strategije za iskorjenjivanje siromaštva. To neupitno povlači za sobom pitanja ravnopravnosti spolova, pošto je većina siromašnih žena dvostruko kažnjena, prvo, na osnovu spola, i drugo, na osnovu svog nepovoljnog društvenog statusa. Uviđa se da su u kratkom roku na žene nepovoljno utjecale politike strukturnog prilagođavanja (SAP) 1980-ih godina, koje su često dovodile do smanjenja nacionalnih budžeta za socijalno i zdravstveno osiguranje i obrazovanje. Uбудuće, rodna analiza trebala bi procijeniti da li makroekonomski (uključujući vladine budžetske prioritete i fiskalne mehanizme) doprinose iskorjenjavanju siromaštva i osiguravanju životnog standarda, i/ili da li postoji podrška primarnom zdravstvu, obrazovanju, javnom zdravlju, sanitarnim uvjetima, čistoj vodi i gorivu, što ima direktan utjecaj na reproduktivni rad žena i otuda na njihovu sposobnost da zarade prihod i imaju punu ulogu u društvu.

U oblasti obrazovanja nejednakost između spolova znatna je i djevojčice su u nepovoljnijem položaju. Kao odgovor na to, razvojna saradnja može odigrati ključnu ulogu u promoviranju statusa žena, osiguravajući bolje kapacitete i obrazovne materijale i formulirajući analitičke i statističke instrumente za procjenu položaja djevojčica. U svojoj obrazovnoj i razvojnoj politici, Evropska unija stavljala je veliki naglasak na promoviranje osnovnog obrazovanja, pogotovo za djevojčice.

U zdravstvu, pored potrebe da se ojačaju ukupni zdravstveni sistemi, hitnost usmjeravanja jeste na reproduktivnom zdravlju i većim prenosivim bolestima, kao što su HIV / AIDS, malarija i tuberkuloza. HIV / AIDS nije samo zdravstveni problem već također utječe na druge oblasti. Prevalencija HIV-a u ruralnim oblastima pogađa sve veći broj

domaćinstava sa ženom na čelu, u kojima su žene prvenstveni donosioci primanja. Njihovo sve slabije zdravlje i, konačno smrt, neizbježno dovode u opasnost načine preživljavanja ostatka domaćinstva.

- Sigurna hrana i održivi ruralni razvoj

Uprkos tome što žene igraju dominantnu ulogu u poljoprivrednoj proizvodnji, još uvijek nemaju jednak pristup i kontrolu nad resursima i osigurana prava na zemlju. Žene imaju pristup manjem, marginalnom i plodnom zemljištu za proizvodnju hrane, što dovodi do manjih prinosa i loših poljoprivrednih tehnika. Nedostatak obavezujućih prava na zemljište otežava njihov život i sprečava pristup važnim poljoprivrednim servisima za poboljšanje izdržavanja i komercijalne proizvodnje hrane. U politici razvojne saradnje rod mora činiti osnovu.

- Transport

Iako se čini da su rodno neutralne, transportne politike često održavaju rodne nejednakosti u društvu time što ne uspijevaju, naprimjer da zapaze različite stepene mobilnosti koji su dozvoljeni svakom spolu. Neposvećivanje pažnje ovom pitanju otežava kretanje žena i pruža ograničen pristup socijalnim uslugama.

- Institucionalna izgradnja kapaciteta, dobro upravljanje i vladavina prava

Žene su često marginalizirane u procesima odlučivanja na političkom, ekonomskom, nacionalnom, kao i lokalnom nivou. To dovodi do rodno-slijepih politika koje sprečavaju žene da budu aktivni igrači i samo produžavaju nejednake odnose moći u društvu uopće. Važan korak za zemlje u razvoju jeste da usvoje i/ili reformiraju i snažno implementiraju sveobuhvatan pravni okvir koji afirmira rodnu ravnopravnost i daje prioritet jednakim pravima i principima nediskriminacije za žene i muškarce. Uključivanje rodne ravnopravnosti u zakonski okvir predstavlja osnovni korak u uspostavljanju ili konsolidiranju stanja koje njeguje i podržava principe jednakih prava, demokratije i dobrog upravljanja u zemljama u razvoju.

- Trgovina i razvoj

Rodna analiza perspektiva socijalnih implikacija globalizacije značajna je za pomoć u identifikaciji mehanizama koji osiguravaju

da trgovina i investicije podržavaju rodnu ravnopravnost. Koristi od ekspanzije trgovine bile su različite za žene i muškarce, što umnogome odražava domaće socijalne strukture zemalja. Evropska unija pokušat će promovirati međunarodni dijalog i stimulatívne mjere za trgovinu i socijalni razvoj kako bi se unaprijedilo bolje razumijevanje i osigurala pozitivna interakcija. U okviru Sporazuma o partnerstvu ACP–Evropska unija, naprimjer, predstojeći trgovinski pregovori uzet će u obzir socio-ekonomске utjecaje, uključujući i rodne aspekte trgovinskih mjera na ACP zemlje.

- Regionalna integracija i saradnja

Regionalna integracija i saradnja doprinose integraciji zemalja u razvoju u svjetsku ekonomiju i igranju odlučujuću ulogu u konsolidiranju mira i sprečavanju konflikata. Samo one omogućavaju datim zemljama da se suoče s prekograničnim izazovima, pogotovo na polju ekologije i korištenja i upravljanja resursima, a to direktno utječe na životni standard muškaraca i žena koji žive u prekograničnim oblastima. Pozitivni utjecaj akcija u ovim oblastima bit će demonstriran kroz izgradnju institucija i kapaciteta, a u smislu sprečavanja i rješavanja sukoba.

Za svih šest prioriternih oblasti Evropska unija preduzet će sljedeće akcije:

- razmotriti i analizirati smjernice politike u skladu s položajem žena i muškaraca u svakoj od prioriternih oblasti Evropske unije;
- ojačati korištenje rodno senzitivnih indikatora za sektorske politike i strategije, koji će se također koristiti za identifikaciju, implementaciju i monitoring konkretnih projekata i programa razvojne saradnje;
- osnažiti, na nivou delegacije, kapacitet za dijaloge sektorske politike s vladama i civilnim društvom da se rodna pitanja i žene sve više dovode u prvi plan;
- ojačati metodologije za relevantno osiguravanje kvaliteta rodno senzitivnih sektorskih politika.

4.1.2. Implementacija ravnopravnosti spolova u projekte i programe osmišljene na nivou država ili regiona

Krajnja odgovornost za određivanje prioriteta i implementaciju dogovorenih rodnihi politika leži na zemljama u razvoju. Evropska

unija posvećena je pružanju podrške partnerskim zemljama, vladama, civilnom društvu i privatnom sektoru u ubrzanoj implementaciji dogovorenih razvojnih politika. Da bi se osnažili ovi procesi, identificirane su konkretne akcije na nivou zemlje i regiona:

- postojeće i buduće smjernice programiranja razvojne saradnje bit će rodno senzitivne;
- rodno senzitivne smjernice programiranja bit će osigurane delegacijama i partnerskim zemljama;
- kapacitet osoblja Evropske komisije u delegacijama bit će osnažen da djeluju kao katalizatori u pripremi i primjeni strategija;
- kapacitet nacionalnih rodni eksperata, koji rade na pitanjima roda u okviru raznih nacionalnih ministarstava, bit će povezan sa zvaničnicima Evropske komisije;
- tehnička pomoć unutar zemlje bit će kadrovski ojačana sa zvaničnicima Evropske unije;
- Evropska Komisija zagovarati će saradnju i koordinaciju sa UN-om, Svjetskom bankom, USAID-om.

Nivou projekata i programiranja provodit će se sljedeće mjere:

- osnovni metodološki zahtjev postavljen je u Pekinškoj platformi za akciju da se provede analiza položaja žena i muškaraca u svakoj razvojnoj intervenciji na nivou projekta i programa, što olakšava procjenu potencijalnog utjecaja intervencija na žene i muškarce;
- Evropska komisija ojačati će rodna razmatranja tokom cijelog trajanja projekta za analizu problema, definiranje ciljnih grupa i korisnika, postavljanje ciljeva, formuliranje indikatora, monitoring;
- Evropska komisija sistematski će distribuirati i koristiti revidirane Smjernice za procjenu, čime je potrebno vršiti monitoring i procjenu svrhe projekata i programa iz rodne perspektive;
- Evropska komisija za konkretne projekte i programe dalje će razvijati rodno senzitivne indikatore i spolno razdvojene podatke kojima se treba koristiti u planiranju, implementaciji, monitoringu, procjeni i nastavljaju aktivnosti; cilj je identificirati indikatore koji mjere integraciju roda u razne zadatke upravljanja i izbjegavanje indikatora koji naprosto „broje riječi“ u dokumentima.

4.1.3. Izgradnja internog rodnog kapaciteta, sredstava i metoda Evropske unije

Uprkos ograničenoj radnoj snazi, tokom godina razvijen je čitav niz sredstava za integriranje rodnog aspekta. Primjeri uključuju publikaciju Gender Source, materijale za obuku prilagođene raznim situacijama i smjernice za programiranje za 9. EDF (Evropski fond za razvoj). Gdje je to primjenjivo, harmonizirani su s OECD / DAC Smjernicama za rodnu ravnopravnost u razvojnoj saradnji. Revidiranje, razvijanje, prilagođavanje i usklađivanje ovih sredstava predstavlja trajan proces.

- Gender Source publikacija (GSP) treba poslužiti kao informativni referentni materijal za sve osoblje. Sadrži najbolje prakse i relevantne teorije koje rukovode rad na rodnoj ravnopravnosti i relevantne smjernice politika.
- Intranetski sajt o rodu i razvoju bit će održavan i ažuriran. Na ovom sajtu nalazit će se publikacija Gender Source, kao i relevantni linkovi za dokumente komisije o rodu.
- Bit će osigurana rodno senzitivna obuka u sjedištu i delegacijama. Cilj obuke jeste da se senzitivira osoblje za rodna pitanja i time poboljša kvalitet razvojnih intervencija u smislu zadovoljavanja različitih potreba i interesa žena i muškaraca partnerskih zemalja. Obuka će omogućiti izvjestan stepen jezičke koherencije između različitih inicijativa integriranja rodnog aspekta i između različitih GAD konsultanata.
- Tehnička pomoć na poziv s rodnom ekspertizom bit će osnažena na nivou unutar zemlje, regiona i sjedišta. Grupa kvalificiranih eksternih konsultanata pružat će podršku i uključiti se u dijalog sa sektorskim i geografskim deskovima, regionalnim službenicima i delegacijama.

ZAKLJUČAK

Uspjeh u postizanju međunarodnih razvojnih ciljeva za smanjenje siromaštva značajno će zavisi od integriranja rodne ravnopravnosti u razvojnu saradnju. Ovo naglašava koristi i potencijale koje integriranje rodnog aspekta može donijeti razvojnoj saradnji Evropske unije i kako ovaj proces može unaprijediti napore na razvojnoj saradnji. Cilj je podržati napore koje preduzimaju partnerske zemlje i Evropska unija da se promovira rodna ravnopravnost i proces njena integriranja na nivou zemlje, da se integriraju rodna pitanja u razvojne politike i

ojačaju kapaciteti same Komisije u toj oblasti. Ona podvlači da krajnja odgovornost za promoviranje jednakosti između muškaraca i žena leži na nacionalnim vladama. To će osigurati podršku prioritetima i inicijativama nacionalnih partnera, vlada NVO-a i drugih grupa civilnog društva. U isto vrijeme, ona omogućava koherentne pristupe između sopstvenih mjera Evropske unije da se institucionalizira integriranje rodni aspekata i onih koje preduzimaju njene partnerske zemlje.

Čvrsta predanost Evropske unije, zemalja u razvoju, država članica i drugih donatora pokazat će da se veća rodna ravnopravnost može postići putem sistematskog i koherentnog pristupa integriranja rodni aspekta.

Implementation of gender equality in partnership with the EU countries in development

Summary

Gender equality is essential for development in general, and the relationship between gender and poverty has made the importance of integrating gender aspects into development cooperation more important than ever before. There are three main reasons for the implementation of gender equality in development cooperation between the European Union :

- disproportionate majority of the world's poor are women, in some cases, have not only access to important economic and social resources, but they are denied their human rights as an individual;
- Investments in improving the status of women (providing education, improving health and ensuring their rights to land and labor) result in higher levels of productivity and lower levels of infant mortality and women , food insecurity and poverty;
- The European Union has a long-term commitment to promoting gender equality and has played an active role at international conferences on women's rights advocate, let's say at the Fourth Conference on Women in Beijing in 1995. Now is the time to prioritize positive actions and integrating gender equality into every level of development cooperation.

The European Union has a number of policies, guidelines and declarations that explicitly call for the inclusion of gender equality in develop-

ment cooperation, which is especially noticed in the Partnership Agreement with the European Union in developing countries. Gender equality is taking place around three main axes :

1) Analysis of the inclusion of gender equality within the priority areas identified by the development policy of the European Union: supporting macroeconomic policies and strategies for poverty reduction and social development programs in health and education, safe food and sustainable rural development , transport, institutional capacity building, good governance and the rule of law, trade and development and regional integration and cooperation .

Gender equality is a topic that concerns all of these six areas.

2) Strengthen the integration of gender equality countries in the region. The primary responsibility for strengthening gender equality at national governments and the Commission of the European Union should play a key role in supporting the priorities and initiatives of governments and civil society partner countries in their efforts to gender equality is integrated. They give suggestions to integrate gender equality in the current EU policy dialogue with the government and civil society and Member States and partner countries are encouraged to build partnerships and facilitate the exchange of information and pooling resources with other international partners and organizations.

3) Building the capacity of gender equality, which, as an incremental process, emphasize the capacity of the EU to effectively integrate gender equality:

- Identifies the number of methods that can facilitate this process, such as the provision of gender- sensitive training for all staff headquarters and delegations of developing countries;
- Strong European Union, developing countries, Member States and other donors will show that it can achieve greater gender equality with a systematic and consistent approach to integrating gender equality.

Key words: gender equality, the European Union, developing countries, the position of women

Literatura

- 1. R. Inglehart i P. Morris. *Rising Tide, Gender Equality and Cultural Change around the World*, Cambridge University Press, Cambridge, 2003.
- 2. B. Kašić, M. Šinko. *Gyne politike ili o političkoj građanki*, Centar za ženske studije, Zagreb, 2004.
- 3. B. Kašić, J. Marijan i J. Pešut. *Vodič prema politici rodne jednakosti: izazovi i mogućnosti*, Centar za ženske studije, Zagreb, 2005.
- 4. P. A. Katz i P. V. Walsh, *Modification of children's gender-stereotyped behavior*, *Child Development*, 1991.
- 5. B. Gray i N. Burk, *Power and satisfaction in marriage: A review and critique*, *Psychological Bulletin*, 1983.
- 6. T. N. Greenstein, *Gender ideology and perception of the fairness of the division of household labor: Effects on marital quality*, *Social Forces*, 1996.

Dodatak: popis akronima

ACP // Afrika, Karibi i Pacifik
 AIDCO // Ured za evropsku pomoć i saradnju
 SIDA // Sindrom stečenog nedostatka imuniteta
 ALA // Program razvojne saradnje Azije i Latinske Amerike
 DAC // Komitet za pomoć u razvoju
 DFID // Ministarstvo za međunarodni razvoj Ujedinjenog Kraljevstva
 DG // Generalna direkcija
 DNE // Nezavisni nacionalni ekspert
 EC // Evropska zajednica
 ECHO // Ured za humanitarnu pomoć Evropske zajednice
 EDF // Evropski fond za razvoj
 EU // Evropska unija
 FAO // Organizacija Ujedinjenih naroda za hranu i poljoprivredu
 FWCW // Četvrta svjetska konferencija o ženama, Peking 1995.
 GAD // Rod i razvoj
 GIGED // Mreža međuprojekatskih grupa za rod i razvoj
 GSD // Gender Source publikacija
 HAP // Zdravlje, AIDS i stanovništvo
 HIV // Humani virus imunodefijencije
 ICPD // Međunarodna konferencija o stanovništvu i razvoju, Kairo, 1994.
 IDS // Institut za razvojne studije, Univerzitet u Saseksu, UK
 MEDA // Program razvojne saradnje zemalja Mediterana
 NAO // Nacionalni ovlašteni službenik

NVO // Nevladina organizacija
NIP // Nacionalni indikativni program
OECD // Organizacija za ekonomsku saradnju i razvoj
PCM // Priručnik za upravljanje tokom trajanja projekta
RELEX // Generalna direkcija za vanjske odnose
RIP // Regionalni indikativni program
SPP // Strateško planiranje i programiranje
STD // Spolno prenosive bolesti
UNDP // Razvojni program Ujedinjenih naroda
UNESCO // Organizacija Ujedinjenih naroda za obrazovanje, nauku i kulturu
UNICEF // Fond Ujedinjenih naroda za djecu
WID // Žene u razvoju
WSSD // Svjetski samit za socijalni razvoj, Kopenhagen, 1995.